

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ У СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНИХ ТЕКСТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ ЕТФ

Сучасна українська мова має розвинену лексичну систему. Особливе місце в ній займає термінологічна лексика. Вона належить до лексичної підсистеми з обмеженим функціонуванням та відображає специфіку різних галузей знань і професій. Останніми роками активізувалося вивчення електротехнічної термінології як невід'ємного складника наукової лексики української мови, що пов'язано зі змінами політичного, соціального, економічного характеру, які відбуваються в сучасному суспільстві. Існує думка, що ця термінологічна група багато в чому навіть обганяє спеціальну лексику інших сфер, і це помітно за темпами її поширення. Численні праці дослідників свідчать, що в сучасній лінгвістиці приділяється досить пильна увага теоретичним основам термінології. З-поміж них концептуальні підходи до формування української науково-технічної термінології запропоновані в дослідженні «Українське термінознавство» Т. Панько, І. Кочан та Г. Мацюк.

Комплексний структурно-граматичний аналіз електротехнічної термінології залишається поза увагою дослідників. Це дослідження набуває важливого наукового значення не лише для термінології, але й для українського мовознавства загалом. Цим і визначаємо актуальність пропонованої розвідки, оскільки вивчення процесу формування окремих галузевих терміносистем дає змогу виявити основні закономірності розвитку сучасних фахових мов і науково-технічної термінології. Метою роботи є аналіз структурно-граматичних особливостей електротехнічних термінів у структурі навчальних текстів. Для досягнення визначеної мети основну увагу зосереджено на таких завданнях: визначити основні способи творення електротехнічних термінів; проаналізувати джерела та шляхи формування й поповнення терміносистеми навчальних текстів з електротехніки; встановити основні структурні моделі електротехнічних термінів, їх особливості у фахових навчальних текстах; визначити закономірності вживання термінів у структурі навчальних електротехнічних текстів. Об'єкт дослідження- електротехнічна термінологія в навчальних фахових текстах.

Терміни складають важливу частину словника будь-якої сучасної мови й акумулюють результат інтелектуального розвитку її носіїв у певній галузі науки. Терміносистема навчальних текстів з електротехніки

– це складник фахової мови досліджуваної галузі. Враховуючи результати аналізу української електротехнічної термінології з погляду походження в навчальних текстах, виокремлюємо запозичення латинізма. (Робота **трансформатора** заснована на явищі взаємної індукції), а також запозичення з грецької (Поверхневий молекулярний струм подібний до струму **соленойда**), з французької (Теплове **реле** має біметалеву пластину), з англійської (У **діелектриках** між валентною зоною та зоною провідності існує значний енергетичний поріг) та німецької (Вхідний блок електронного **осцилографа** – **аттенюатор** – калібрований дільник напруги) мов.

Структурно-словотвірний аналіз термінотворення в системі електротехнічного навчального тексту дає змогу встановити, що формування лексичного складу досліджуваної терміносистеми відбувається за допомогою таких способів: 1) морфологічного, до якого належить афіксація (префіксація, суфіксація, конфіксальний спосіб), словоскладання, утворення скорочень та абrevіатур; 2) синтаксичного способу (утворення термінологічних словосполучень). Одним із найпродуктивніших способів електротехнічного термінотворення є афіксальний спосіб, який базується на використанні словотворчих префіксів та суфіксів (*Розрядники – апарати, що захищають ізоляцію*). У сучасних навчальних текстах активним вживанням позначені терміни-композиції, утворені поєднанням різноманітних питомих та запозичених основ (*Використовується в стабілізаторах напруги, **пик-трансформаторах**, елементах постійної пам'яті, **блокінг-генераторах**, **мультивібраторах** Роєра...*). Важливе місце серед складних термінів належить абrevіатурам. Скорочені терміноодиниці є компактними за структурою, мають свої граматичні ознаки зі збереженою інформативною насиченістю (*Крім АЦП у цифрових приладах застосовуються цифроана-логові перетворювачі (ЦАП)*). Порівняно із морфологічним словотвором, синтаксичний спосіб термінотворення в навчальних текстах з електротехніки характеризується меншою продуктивністю. Багатокомпонентні терміни становлять значну частину в навчальних текстах. Цей спосіб термінотворення, завдяки високій здатності до точного вираження наукових понять, організовує специфічну ланку структурних лексичних одиниць електротехнічної терміносистеми. Двокомпонентні, трикомпонентні електротехнічні терміносполуки, яким притаманна семантична цілісність, точність відбиття змісту, виявилися найчастотнішими в навчальних текстах (*Вони виконують функції **накопичувачів енергії** (апарати точкової зварки, помножувачі напруги)*).